

Numerul 34.

Oradea-mare 22 aug. (4 sept.) 1904.

Anul XL

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe $\frac{1}{2}$, de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei

A m ă g i r e.

„Me tem de voi iluzii mândre
Ce sufletul îmi stăpâniți
... O, voi me amăgiți! ...

A treia vorbă doar' la întâlnire îmi fu: — Ce face Adsoara Grația? Și cu curiositate plină de o teamă necunoscută, așteptam lacom răspunsul verișoarei mele...

Anul trecut ne-am cunoscut. Boboc de roză albă jucând nuanțe roșietice, plină de farmec îmi apărură copila în calea vieții. Și când slăbit de studiu, ras pe la mustăți și în reverendă vinătă me prezintă: Sunt N. candidat de călugăr... ea cu un gest ușor de nemulțămire avu curajul să-mi zică:

— Ce vorbești, dle?... Păcat de un tiner așa de... zicea „cultși plăcut“ — să se călugărească!

Nu știu de și-a dat seamă fetița cât foc tineresc îmi aprinde în inimă vorba ei naivă, destul că potop de impresii gingașe me cuprinseseră... ca dulce refren a unei doine, ce ți-a plăcut, mereu îmi resunau cuvintele: „tiner cult și plăcut... păcat să se călugărească“...

Și nu m'am călugărit. Nici prin gând nu mi-a trecut așa o grozăvenie. Bine-o zis cine-o zis că din român nu faci călugăr! Și ca să fiu mai sigur că prelegerile și meditațiile papistașilor despre celibat predate cu multă convingere, nu me vor sugeră, în orele tainice ale silențului deschideam încet pulpitul și scrieam pe furis câte-o ilustrată celei mai simpatice dintre coconite.

Țin minte. Eră la orele șasă sara; încă vre-o zece minute, ca să începem eserecțiile sufletesti de toamnă, cari țin trei zile. Poștarul nostru — un cleric — îmi pune în mână o ilustrată, drăguț peisaj din natură cu subscrierea ei. Nu cercă — iubite cetitorule — să știi ce simții eu în acel moment sfânt, când fiecare literă eră șir lung de sentimente... fiecare cuvânt îmi spunea o lume de idei... — Și m'ăș

bucură să mai capăt chipuri sfinte de la dta* — așa termină Grația scrisul ei dintui.

Oare de ce când visezi mai dulce adese vine cineva și te trezește? De ce chiar în clipa celor mai gingașe reverii aveam să încep meditațiile obositoare?... În loc de a șede în tihnă la mășuță încercând cu condeiul să idealizezi dragostea a două inimi... tu să fii ursit a constată că e deșertăciune tot ce e sub soare!...

Ce chin mi-a fost să amuțesc trei zile 'n cap... Ce luptă sufletească să crezi că-ți faci datoria când alungi din imaginație pe cel mai drag dintre prietini!... să cauți adevărata fericire în izgonirea din grădina inimii a celui mai drăgălaș dintre îngerei!...

Și când trecură cele trei zile, se părea că a fost plănuită resbunare ilustrată, ce avea să urmeze. Trebuia să ducă grea sarcină sărăcuța: puternic torent de sentimente... adevărată declarare de dragoste!

Și copila nu me pricepea. Cel puțin tradă că nu me înțelege. Eră un joc a mâții cu șoarecele între noi. Toată cursa sta în deslegarea următoarei ghicituri:

„Vechii Romani se închinău la *trei*... izvor nesecat a tot ce se poate numi dulce farmec în viață. Mai târziu spuneau că ar fi *doue*. Și după veacuri, strenepot a lor, eu am tăria să susțin, că e *una* copila, care poartă acel nume sfânt, căruia eu îi clădesc altar din simțirile cele mai curate. Numele stă din *șase* litere.

Nu știu de a deslegat-o, că nu mi-a scris mai mult. Am felicitat-o de anul nou. Și-atunci a tăcut. Eram posomorât și me plângeam la prietini.

— Te-a uitat a bunăseamă — îmi ziceau, — ori că a furat-o vre-un Făt-frumos...

— Natural! — îmi ziceam. Copilă frumoasă, cultă, poate și eu bani... ce știi la ce castele aerie va visă ea!? Cât timp fu jucăreie scrisul nostru, s'a jucat și ea. Ei, dar când o dădai pe seriosul,

ș-a tras seamă. Ce să-și lege capul de un biet cleric?...

Ca o poveste veche pare că și azi mereu îmi sună în urechi cântecul prietinelui Septimiu, cu care me necăjia de câte ori i vorbiam de Grația:

— Măi copile tu ești prost.
Că de tine nu mi-a fost;
Numai ți-am cercat firea,
Să văd dragă ți-s ori ba!

Sosi vacanța mult așteptată... me numiam absolvent de teologie. Avea să se țină la noi petrecere de vară. Am riscat și pentru ea o invitare. — Acum de sigur va veni! — îmi ziceam — de dragul petrecerei, dacă nu de alta! E așa de aproape... Și totuș n'a venit!

Acum, când întâmplarea făcù să revăd patria ei frumoasă se putea oare să nu întreb de ea?

— Ce face dsoara Grația? întrebai de nou pe verișoara mea, și cercam din repateri să ascund marea neliniște, ce me stăpâniă.

— S'a maritat de mult! — acesta eră respunsul, la care m'aș fi așteptat. Și care nu-mi fu mirarea când aud: — Se luptă din greu cu chinurile. — Un an că suferă într'una!

— Sermana fată, cât e de nevinovată și ce aspru am criticat-o! Ea poate și în al chinurilor val din când în când va fi gândind la mine... o va fi durut că nu-mi mai poate scrie. Mai știi? Și o lacrimă din ochi grăbi să șteargă nedreptatea judecării mele...

— Și n'aș putea s'o văd oare acasă? — întrebai din nou. — Tare aș vrea să ne întâlnim!

— Așa cred că da, acum i e mai bine, se și ridică din când în când.

După o oră eram în casa lor. Una dintre surorile ei mai mari grăbi să me primească în o odăe bine aranjată în nemijlocită apropiere cu salonul. Slăbită de griji, se arată acuș a doua soră, dete să me tracteze cu silvoriu și prăjituri și își talmăcește neliniștea ce o au din cauza sorioarei lor bolnave. Cunoscându-mi dorința de-a vedea pe dsoara Grația, una trecù prin salon în o altă odăe să me anunțe și veni să me roage pentru a fi răbduriu câteva minute, ca sorioara lor să se reculeagă. Ce neliniște sufletească fu pentru mine întreg sfertul de oră cât avui să aștept! Sermana copilă se genează poate să dea față cu mine, de aceea întârzie. Aș zice că plec acasă, ei dar n'avui inima să me duc fără ea s'o mai văd odată.

În sfârșit se deschide ușa salonului și una dintre surori îmi zise:

— Pofteste!

Ca o madonă sfântă istovită de suferințe, cu față liniștită de un aer rugător sta fetița răzămata cu spatele de un colț al ferestrei cu flori de câtră curte. Părea că o surprinde vizita mea. Cu sfiială copilărească îmi întinse mâna-i palidă și rece...

— Sunt ursit, dsoară dragă, ca la a doua întâlnire să te aflui bolnavă?

Părea că nici nu me aude...

Poftit, șezui pe un fotoliu aproape de ea și lacom o pășteam cu ochii.

— Vezi dle, câtă suferință e pe mine!...

O întreb de se simțește acum ceva mai bine,

căci fața nu i e așa perită ca la cei ce zac îndelungat.

— Acum mai bine. Dar astă-iarnă grozav!...

— De loc nu-mi puteam esplică tăcerea dtale, dșoră! Așa grea boală, ca să nu fi putut scrie o literă măcar... un singur cuvânt ar fi fost de-ajuns ca să me liniștesc. Și ce știi, de n'ar fi fost cu mult mai bine să știu și eu că dta suferi?...

Ea a clătinat din cap și a oftat prelungit. Iar una dintre surori grăbi să-mi dea respunsul:

— Tocmai ne gândiam la dta și eră să-ți scriu eu în locul Grației... voiam să-ți cer să te rogi pentru ea.

— Și ai fi făcut-o? — întrebă bolnava — privindu-me cu nedumerire.

— Ai motiv să te indoești, dșoră dragă, când eu sunt obișnuit să me rog „și pentru toți și pentru toate“!?

— Ei bine, roagă-te deci de aci 'ncolo... zi câte-un „Tatăl nostru“, că de la dta știu că-i primit.

— Și câte o „Născătoare“, dșoră!

Nu știu cum, așa de dragă imi părea fetița când vorbiă de evlavie, de rugăciune.

La intia vizită i-am cunoscut frumșeta și farmecul de pe din afară ca să me aprind de schinteia dragostei; astăzi avui prilej să-i studiez sufletul îndurerat ca să-i admir calitățile nobile și să me întăresc în convingerea că e o fetiță vrednică de iubit și merită mult espresivul nume de „Grația“.

Cu compătămire prinsei a o consolă. Simțieam că și așa bolnavă o iubesc cu atâta foc, că să fi avut putere în acel minut aș fi suflat ușor peste părțile îndurerate și cu tăria lui Crist i-aș fi zis... ridică-te, fii sprinteră și rizoare ca mai înainte, prinde-mi brațul și haide la altar să te fac mireasă!...

După amiază am fost poftit să distragem în comun pe suferinda. Pe la șase sara ne găsim toți în grădina lor de la fereastră. Acum mi se prezentă și a treia soră a Grației, aducea ilustrate să le seriem împreună.

— Știi dle că am primit astăzi o epistolă de la sora unei bune prietene a noastre bolnavă de pept? Eră atâta jale în scrisul ei și nici o nădejde, că cetind-o ne-am pus toate patru pe plâns.

A urmat apoi tăcere...

Înainte noastră rideau florile în straturi. Atâta viață arată și frunzișul din pădurea ce ne sorbiă vederea... Numai în ochii noștri eră atâta duiosie.

— Așa spun că cei de tuberculoză n'au chip să mai scape, drept să fie asta, dle teolog?

Eu cercam să le alung pesimismul, ce le cuprinse pe toate în fața Grației bolnave — istorisând întâmplarea unui coleg al nostru ofticos, care s'a întors din sanator gras așa, că stoarse admirarea tuturor.

— Eu sunt răcită reu! — continuă copila. Am reună grea în umeri. Pe la anul nou când dta m'ai felicitat eram aproape de agonie... me tot luptam cu cugetul cum e omul în pragul morții...

— O dșoră dragă! Dta floare tineră cu putere de viață, cum de nu te sfiști să vorbești de moarte? — Ți-e prea agitată fantazia. Te ocupi des cu cugete prea sinistre. Câte-o preumblare în liber o să-ți facă bine.

— Știi dta, că mult de doue ori dacă am eșit din casă într'un an... mi-e frică par că de ochii

lumii. Și astăzi când să dau față cu dta m'a cuprins așa o sfială...

Și cum vorbiă simțea că o cuprinde fierbințală așa, că trebui să dea jos năframa mare din spate.

— Încă în luna aceasta te vei face deplin sănătoasă. Vom dansă împreună la petrecere la D... dacă n'am fost norocoși să dansăm la noi.

— Bine-ar fi, numai cât eu simțesc că n'o să me însănetosez îngrabă...

— Ce spui, Grația? reflectă una dintre surori — știi că la toamnă ai să fii soră de mireasă la nunta fratelui nostru inginer în Banat. Pe dl teolog îl rugăm să fie frate de mire.

— Cu plăcere, dsoară dragă, să te conduc chiar eu de braț!

Ea zimbî ușor și așa de îmbucurător...

— Spuneai azi dimineață că te rogi pentru mine și „Tatăl nostru” și „Născătoarea”... vom vedea, și căută așa de încordat la mine.

— Uite, când te privesc pare că văd pe Christos în față... O ce sfânt pari dta!...

Nu știu vrut-a să glumească, ori că fu începutul unei aiurări aceasta, că m'a impresionat așa de neobișnuit.

Umbrele serii se lăsară peste grădiniță și împrejur. Dsoara Grația se plângea că i frig. Surorile grăbiră s'o învâlească, iar eu me ridic de pe bancă și cu voia euconițelor compun un gingaș buchetaș din florile bogate și-l ofer îndureratei:

— Pofteste! Garanța celor mai curate sentimente ce ți le păstrez...

...Și dau să plec. Remâi... o, mai remâi!... vreau să me rețină. Mâne vino iar!...

Și când plecau toate-patru proptite de zidul curții înalt căutau pierdute în urma mea. La cotitura străzii me întorc și le trimit ultima ochire. Ele me salută din mâni.

Sermana Grația! ea e mai palidă ca paloarea razelor, ce sărută acum vârful păduriceii de vizavi.

Cine știe jucă-vom de curând la nunta inginerului?

Emil V. Degan.

Norocul.

Norocu-i paserea măeastră cu cântecul fermecător.

Noi toți îl căutăm, în lume, cu dor aprins de vânător.

Toți îl chiamăm de-a lungul zilei, de-a lungul nopților,

în vis;

Câți nu-i vedem frumosul nume pe fila vieții noastre

scris!

Iar el, nătângul, se ferește, cu cât mai mult îl fugărim,

și tainic drumul și-l incurcă să nu putem să îl ghicim,

E surd la ori ce rugăminte, nici nu răspunde vr'un

cuvânt;

E surd la roiul de suspine ce 'ntimpină de pe pământ.

Atât ne lasă doar în urmă, din existența-i de fugar,

Închipuirea unei umbre, — o dărnicie de avar.

Și ea, de-ajuns de depărtată, momeste dorul cel puțin;

I-am dat un nume-adânc: „Speranța” și ne-am făcut-o

cer senin

*Trăiam, după povestea vorbeii, de dragul fructului oprit,
Cu frunza lui ce pare dulce, — și așteptăm necontenit,
Și așteptăm o viață 'ntreagă de-atâta frunză prea sătui.
Ba chiar în altă lume trecem făr' a cunoaște gustul lui.*

Se zice înse că norocul, odată 'n viața unui om

*Tot bate din aripi în preajmă-i, pornit să-i lase-acel
atom,*

Acea divină pârțicică a fericirii pămîntești

Ce i-ar ajunge-apoi, cât viața, desfășurării sufletești.

De poate omul să audă bătăea aripilor lui,

Să vadă limpede în juru-i ce-i adevăr, cât și ce nu-i,

Să simtă farmecul iubirei și să-i rămână credincios,

Prin el înțelegând viața, — va fi atunci norocos.

De-o clipă dar se ține numai întregul vieții noastre fir...

Și socotind că e norocul, de câte ori gresim în șir!

Gresim, căci ochi de-o nălucă ne sunt adesea amăgiți:

Așa 'n deșert apoi ne plângem că nu putem fi fericiți.

Norocul scump pe lângă mine treci odată și-l simțiu

Când drăgălașa ta fiintă, sub cerul vieții, întâlnești.

Noroace, pasere măeastră, cu cântecul fermecător,

Mi-ai dăruit-o, — împlinit-ai unicul vieții mele dor.

N. Radulescu-Niger.

Un inel de selenit.

(Fine.)

Bertha sbură înaintea lui și-i smulsă copila din brațe, înainte de a i o putea el da, să vadă de-i sănătoasă și neschimbată. O află astfel și-și făcù vânt inimei celei întristate prin un șiroiu de lacrimi, stringea micuța la sin și o sărută, până se obosi de căzù pe un fotel cu micuța dormind la sinul ei.

Sara, când își ducea copila la culcare, o zări Lorenz.

Dar bucuria, ce o simți el readucându-i ferecierea, făcù numai decât loc unei profunde întristări, după ce se văzù singur în drumul cătră casă.

Învățase el a-i cunoaște natura cea sentimentală și pătimașă, dar vizibil îi îndestulă copila inima ei — nici odată nu va fi ea a lui. Dimineața-i mulțămise ea cu vorbe frumoase, pentru ceea ce el îi făcuse, și apoi iarăș se interesă de el așa puțin, ca mai înainte.

Dar trebuia să se întâmple altcum.

El se pusese pe o bancă. Atunci el auzi un pas lin, susăia o haină de mătase și Bertha luă loc lângă el. Când îi întinse el mâna, ea i-o prinse cu ambele ei mâni.

Inelul de selenit, pe care și-l vârise el în neștire pe degetul lui cel mic, strălucia în amurgul serii și un moment după aceea observă el, că ea cercă a îl trage cu degetele ei cele fine...

— Lorenz, vrei să mi-l dai mie?

— Vrei acum să-l ai? întrebă el spărios.

— Da! L-aș purtă bucurioasă.

— Ca să-ți aducă noroc? întrebă el trist.

— Da — un noroc foarte mare, răspuse ea dulce.

Ea a tras inelul de pe degetul lui și-l ținu între degete spre el, întinzând un deget fin, ca și când ar fi voit a zice: pune-l tu aci.

El rise cu amar la aceasta îmbărbătare, apoi zise:

— Bertha, dta știi că acest inel ți l-aș da tare bucuros ca inel de logodnă.

Ea-și ridică încet genele și-l privi oblu 'n ochi.

— Poți să o faci, zise ea veselă.

Lumina lunii tradă repede roșată a obrazului lui.

— Dta-mi ești mulțumitoare? întrebă el.

— Nu! nu! răspuse ea rezolută. Eu te iubesc din toată inima.

— Eu me tem că numai de aceea, fiind că ți-am readus copila? răspuse el sperând și totuș cu frică, pe când o trăgea la pieptul seu cu mâni tremurătoare și-i sărută fața cea fină.

— Și dta ai făcut acel lucru, de oare ce ești atât de bun. Cine altul ar fi căutat-o cu atâta osteneală ziua și noaptea? Cine altul ar fi făcut pentru mine totul, fără de a pretinde ceva? O, Lorenz, eu știu că voiu fi iubită. Fața dtale cea tristă mi-a îngreunat uneori inima, dar eu am fost totul pentru copilița mea. Eu nu voiu să o las. Totuș acum, Lorenz, de oare ce mi-ai readus copila, văd că o ai dragă, că dta nu poți înșelă ochii unei mame, ochii unei astfel de mame, cum sunt eu. Și de voești, Lorenz, continuă ea, cuprinzându-i grumazii cu mâinile ei cele fine, ne poți lua pe amândouă.

Și după ani de fericită căsătorie, jurară ei ambii că inelul de selenit aduce noroc, da noroc!

Trad. de: I. P. R.

Serisoare.

*Nu mai știu cum aș începe
Cântecul tânguitor,
Pentru ca să poți pricepe
Taina sfântului meu dor.*

*Că de bună samă 'n lume
Nu-i află tu nicări
Omul, care al teu nume,
Ca și mine l-ar iubi.*

*Și regret, că zic aceste,
Oă nu prea îmi par la loc,
Dar ca Dafnis din poveste
Ard în al iubirii foc...*

*Iar apoi sunt eu de vină,
Dacă gândul meu pribeag
S'a oprit, ca la lumină,
Lângă chipul teu cel drag?*

*Gânduri, gânduri zburătoare
Duceți dorul meu ceresc,
Unde stă ca visătoare
Și îi spune c'o iubesc.*

*Dacă ea nu me voiește,
Spuneți-i că-mi pare reu,
Și uitarea iar va crește
Între ea și versul meu:*

*Gândul meu tot înainte,
Ori în urmă va privi,
Ca să-mi piară ea din minte,
Ca să n'o mai pot iubi;*

*De me vrea, un semn, o floare
Îmi aduceți de la ea,
Ca s'o pun unde me doare
Și să-mi cânt cântarea mea.*

*Aninând cununi de stelu
În comoara ei de păr
Și în visele-i rebele
Aflând mândrul adevăr!*

Delanera.

Ce este hipnotismul?

Înainte de a considera magnetismul personal direct aplicat la individ și succesele sale când își exercită influența sa asupra unor oamei cari atunci sunt inconștienți de lucrarea lor, e bine să cercetăm misterile marelui științe generală a hipnotismului, a căruia manifestare specială este magnetismul personal.

Hipnotismul este una din puterile tainice și subtile ale naturii în care, ușor este a o descrie decât a o defini.

Ea este mai bine cunoscută prin rezultatele sale miraculoase.

E de puțină importanță ca să le considerăm ca efectul unei forțe puternice și nevăzute, care se transmite de la operator la subiect; ca cauză se poate să fie atribuită localizării unora din elementele imponderabilului ether; sau că după eminentul fiziologist Brown Sequard „ar fi suma actelor dinamogénératrice și oprite, sau că ar fi un armonios amestec al sugestiunii cu câteva din forțele a tot puternice și intangibile ale naturii” — ori ce ar fi, noi știm că există.

Experiența ne-a făcut să vedem întrebunțările și să-i întrevădem posibilitățile. Pare lipsă de judecată a susține că micul fir electric să poată conduce o forță așa de ingrozitoare că poate să omoare instantaneu un animal sau pe omul cel mai puternic. Nu putem concepe cum putem trimete un mesajiu telegrafic la 25.000 mile într'o clipă, dar cu toate aceste știm că e cu puțință.

Există astfel o putere ascunsă pe care, în lipsa unui nume mai bun, o numim „Hipnotism”. Cu toate că ar părea nedefinită și neînțeleasă pentru noi, înse, cu minunata adunare de fapte și de fenomene cari au fost culese până acum ar fi o bănuială din cele mai arogante din partea aceluia, ori și cine ar fi, de a nega existența și formidabila sa putere.

Faptele minunate sevârșite de către magii timpurilor trecute erau necontestat datorite slabei cu-

Secretul dulce.

noștințe pe cari aceștia o aveau despre această putere minunată.

Îi vedem puterea în evul mediu, în mâinile eminentului theologian, Gassner, când gonî pe preținșii diavoli dintr'o tineră fată care i fusese adusă înainte și pe care o făcî să se ridice și să meargă, când toți credeau că ea eră cu neputință de vindecată și că moartea sa nu eră chestiune decăt de puține minute.

Vedem apoi această putere în mâinile lui Mesmer în 1779, când minunează Academia Franceză prin miraculosul seu fenomen și ridică tot Parisul. Când bolnavii erau vindecați și bolnavi făcuți sănătoși într'un chip așă de miraculos, care uimise pe oamenii cei mai luminați și mai învățați.

Atunci, se cunoștea foarte puține lucruri cu privire la această chestiune, comparat cu ceea-ce se cunoaște astăzi. Sub cercetarea luminoasă a științei moderne, descoperiri minunate și uimitoare cu privința întrebunțarilor și posibilităților sale până acum nețarmurite. Aceste descoperiri fac cel mai mare triumf al operilor de inteligență și înseamnă o eră nouă în istoria științei. Căci ce poate fi mai miraculos decăt o putere care modelează inteligența oamenilor, care stăpânește facultățile intelectuale ale unei ființe omenești și dirige cursul gândirilor și dorințelor sale și care îl schimbă până la personalitatea sa?

Hipnotismul poate să fie împărțit în stări diferite, fiecare dând loc la diferite manifestațiuni. Puteți obține supunerea la poruncile voastre a vre unuia care e perfect conștient, care știe că-l influențați, dar care nu poate să se împotrivescă sugestiunilor voastre.

Mai este o altă stare sau manifestație în care subiectul devine inconștient, ascultă de poruncile voastre și când își vine în fire nu-și mai aduce aminte nimic din ceea ce a făcut. Memoria sa nu păstrează nici o amintire din ceea ce s'a petrecut.

În această stare tot felul de iluzii și halucinațiuni pot să se nască. Să poată face pe subiect să pescuiască sau să innoate pe pământ, să se lupte împotriva unor albine cari nu există, să cânte, să vorbească, să danseze sau să facă ori eare alt lucru ridicol, pe care operatorul poate să îl sugereze.

Îi veți putea porunci subiectului să facă un lucru peste o lună sau un an; când se va deșteptă nu-și va aminti de loc ceea ce i s'a spus, dar când va sosi timpul va executa porunca voastră, făcând esact ceea ce ia-ți spus să facă și nu va bănuî nici odată că dta, sau ori cine ar fi, ia-ți făcut sugesție, dar va crede cu tărie că este propria sa idee, și nu face această faptă decăt pentru că dânsul voeste ca să fie așă. Sugestiunile de acest gen sunt numite „post-hipnotice“, și când sunt făcute ar trebui să fie de un astfel de caracter ca subiectul să nu încerce neplăcere din partea lor.

Sugestiunile post-hipnotice pot să fie întrebunțate pentru a inspiră persoanelor iubirea de studiu sau de muncă, pentru a îndreptă relele dispoziții la copii, pentru a împrăștiă melancolia, pentru a vindeca beția, morfinomaina, pentru a readuce afecția la aceia cari sunt lipsiți de ea, pentru a face generos pe acela care din natura sa e meschin și multe altele.

E absolut sigur în efectele sale. Când se lucrează în condițiuni bune, nici odată un subiect n'a

lipsit de a se supune sugestiunii. Când subiectul ascultă de aceste sugestiuni post-hipnotice e perfect deștept și în starea sa naturală și pentru aceea care-l inconjoară, pare că lucrează numai după propriile sale impulsuni. E una din fazele cele mai minunate, cele mai uimitoare și cele mai misterioase ale hipnotismului.

B l ă s t ă m u l .

Auzită în comuna Boia-bărz (comit. Hunedorei.)

Frunză verde, frunză nouă.
 Pintre teri, pintr'amândouă
 Se fac doue poduri nouă.
 Pe unu badea trecea.
 Pe unu mândra vintă.
 Tăt de mâni tiindu-se.
 Și 'n gură muștrându-se:
 Ea din grai așă grăiă:
 — Măi badiță, badea meu.
 Ajungă-te doru meu.
 Ziua-noaptea tăt mereu.
 Un'e-o fi drumu mai grea.
 Călare pe murgu teu.
 Murgu să se dotrăntească!
 Tăt în cap să te trănțească.
 Mâna stângă
 Să țî-o frângă,
 Hai direaptă rup-o 'n patru,
 Că tu reu m'ai cumpătatu.
 El din grai așă grăiă:
 — Blastămat-ai mândra zeu.
 De-acum să te blastam eu:
 Trei zile să sezi în prag.
 Cu ața băgată 'n ac,
 Și să nu poți nici împunge.
 Până nu-i începe-a plânge.
 Că'n țî-o fi ție mai bine:
 Șapte doftori lăngă tine.
 Patru să te lecuiască.
 Și tri să te doftorească.
 Patru boi ca peunii.
 Să-i mănânci cu doftorii;
 Șapte sute bani în pungă.
 Pe leacuri să nu-ți ajungă:
 Când țî-o fi ție mai jele.
 Să pornești pe sate-a cere,
 Ca cătana prin cortele:
 Să zgodești² la casa mea.
 Că și io te-oi milui:
 C'o mână
 De grăunță.
 Pintru că mi-ai fost draguță;
 Nici ahaia nu țî-oi da.
 Păna nu te-oi întrebă.
 Fostu-ți-am io drag or ba.

Com. de

Enea Pop Bota.

¹ Poticnească.

² Se sosești, se nimerești.

Dr. Iosif Hodoș

Punegirie pronunțat de Iosif Vulcan, în adunarea din Brad a Societății pentru fond de teatru român, în 15/28 august 1904.

Domnilor și doamnelor,

Dacă privim în jur de noi și vedem această măreață adunare de bărbați întruniți în deosebi din părțile fostului Zarand, inima ni se umple de bucurie și în acelaș timp și de o mare durere, căci lipsește din mijlocul nostru tocmai acela care a fost fruntașul fruntașilor acestui corn de țară, acela care s-a închinat toată palpitarea inimei pentru ridicarea Zarandului, acela care a creat dimpreună cu colegii sei tocmai în locul unde ne aflăm un centru cultural românesc.

Și dacă nu-l vedem aici, cauza este că moartea crudă i-a stins viața. De-ar fi viu, chiar și slăbit de adâncile sale bătrânețe, ar fi alergat aici să ne stringă mâna cu dragoste; bolnav și jumetate mort, s'ar fi grăbit a luă parte acolo, unde frații sei Români s'au întrunit sub flamura culturai naționale.

Și sosind în mijlocul nostru, s'ar fi urcat la locul seu de odinioară, unde astăzi am onoarea să stau eu și cu fața-i radioasă, încântat de fericirea d'a putea sta iarăș în fruntea zarandanilor sei, ne-ar fi adresat o cuvântare plină de simțire românească, caldă și entuziastă cum numai el știe să vorbească, încălzind toate inimile și înălțând tot sufletul.

Este, cred, de prisos a spune despre cine am început să vorbesc. Știe tot Românul zarandean, că bărbatul acela a fost dr. Iosif Hodoș. Memoriei lui închin aceste cuvinte, căci dacă el nu mai poate fi în rândurile noastre, în capul nostru, se cuvine ca noi cu ocaziunea întrunirii noastre în fosta sa cetățue, să aducem numelui seu prinusul devotamentului nostru.

Cine a fost Iosif Hodoș, ne-o spune istoria neamului românesc; ne-o spune Academia Română unde a muncit cu toată râvna, ne-o spune Asociațiunea la a cărei fondare a avut partea sa, ne-o spune parlamentul unde a apărat drepturile poporului român, ne-o spune tradiția țeranului din aceste locuri, cari atât de mult le-a iubit, ne-o spune aceasta vale unde de-atâtea ori s'a plimbat țesând vise frumoase despre viitorul neamului românesc, ne-o spune Crișul străbun în care s'a vărsat lacrimile de durere, ne-o spun munții din jurul nostru unde s'a recorit fruntea înferbintată, ne-o spune Goronul sfânt sub a cărui umbră a odihnit gustând momente de fericire, — dar o spunem în deosebi noi Societatea pentru fond de teatru român, la a cărei înființare a stăruit atât de mult și pentru care a muncit cu tot sufletul.

Când focul juvenil mi-a inspirat curajul să fac un apel la frații mei Români pentru înființarea tea-

trului românesc, mulți au suris și au întimpinat cu sarcasm idea declarată „utopie“, alții au combătut-o inversunat și aseușul atacurilor a fost îndreptat în contra mea, care mai aveam și greșeala că eram tiner și nu me închinam tuturor idolilor. Spre a combate idea înființării teatrului, s'a lansat vorba, că nu de teatru, ci de academie de drepturi avem noi Români trebuință. Și cei ce au enunțat că teatrul românesc este o utopie, au proclamat o utopie și mai mare, înființarea academei române de drepturi. Și s'au format doue curente, unul al teatrului, altul al academei Române de drepturi. Primul avea aderenți în deosebi în cercurile tinerimei, — al doile între bătrâni. S'a pornit o luptă între amândou, luptă din care teatrul a eșit biruitor.

Primul care a venit la mine și m'a încurajat, a fost Iosif Hodoș. Nu voiu uită nici odată acele momente. Entuziasmul cu care îmi vorbiă îmi dete curaj și în conțelegere injghiebarăm o conferență a deputaților români, cu cari împreună făcurăm un apel la Români din Budapesta spre a luă inițiativa pentru formarea Societății.

Și d'acî incolo Hodoș a remas cel mai ardent ostaș al steagului. Împreună redactarăm statutele, împreună visarăm atâte planuri frumoase.

Hodoș a fost cel dintiu dintre deputații români, care s'a ridicat graiul în parlament pentru teatrul român; el a fost primul nostru președinte, care a prezidat adunarea constituantă din Deva.

Săvârșim dar un act de grațitudine, aducând prinusul recunoștinței noastre memoriei acestui bărbat. Să-l aducem totdauna de câte ori avem o serbare culturală. Să-l aducem în deosebi noi Societatea pentru fond de teatru român, al cărei muncitor, conducător și a cărei decoare a fost.

Fruntaș al neamului, apărător al drepturilor poporului, apostol al culturai naționale, Român de model: numele lui va strălueci de-apururi în anelele noastre.

În etern amintirea lui!

*

Adunarea își exprimă devotamentul prin scolare.

Societatea pentru fond de teatru.

Raportul comitetului.

Onorată adunare generală,

Ne aflăm înaintea dvoastră în ultimul an al periodului, pentru care ne-ați incredințat cu conducerea Societății pentru fond de teatru român.

Înainte de a intră în detaiurile oficiale ale activității noastre din decursul acestui an, dați-ne voie a reamintî despre un moment de bucurie al acestui an.

Comitetul Societății a fost fericit a luă parte anul acesta la o serbare înălțătoare, ce s'a dat din partea despărțământului Oradea-Mare al Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român, din incidentul împlinirii a lor 40 ani de viață a revistei Familia, în onoarea redactorului și directorului ei, iubitul nostru președinte Iosif Vulcan. Serbarea aceasta ne-a atins de tot intim și pe noi deoparte, căci întemeietorul și susținătorul revistei Familia este totodată și întemeietorul și conducătorul Societății

noastre, iar de altă parte căci activitatea revistei Familia are o hotărâtă importanță pentru pregătirea terenului întru realizarea problemei Societății pentru fond de teatru român. Bucuria serbătoritului nostru președinte s'a reflectat în cel mai puternic mod și în inimile noastre. Comitetul a fost reprezentat la această serbare prin doi membri, cassarul Nic. P. Petrescu și secretarul dr. I. Blaga, cari au tâlcuit simțemintele comitetului la acest festival de rară splendoare, și cari au prezentat serbătoriiului nostru președinte o coroană de lauri de argint cu o inscripție și însoțită de o adresă.

Acum ne reîntorcem la cele oficiale.

Adunarea generală din anul trecut, primind planul de acțiune, a desemnat un cerc mai larg de activitate pentru Societatea noastră, prin ceea ce s'a făcut un pas mare și hotărâtor în spre realizarea scopului urmărit de fundatorii acestei Societăți.

Acea hotărâre a adunării generale din Sebeșul-săsesc constituie un progres atât în viața artei noastre dramatice, cât și în viața noastră culturală în general.

Cemitetul, deja după un timp de mai puțin de un an, este în măsură a ve arătă, că dispozițiile cuprinse în acel plan, în adevăr sunt menite a îndrumă în o direcțiune sănătoasă și a potență silințele factorilor chemați a se validă ca puteri de artă dramatică și ca conducători ai Societății.

În privința aceasta putem semnală dovezi, realizate în baza activității de un an ce s'a desfășurat în cadrul deschis de adunarea generală din anul trecut.

Comitetul a trimis în toamna anului trecut pe dl Zaharia Bârsan, absolvent al conservatorului din București, de naștere din Sânpetru, lângă Brașov, care făcuse deja dovada eclatantă a talentului seu artistic, în străinătate, spre a se perfecționa în predarea artei dramatice. Dl Bârsan a petrecut până la Crăciun în Viena și după aceea la Berlin. La Berlin dl Bârsan a fost sprijinit de dl Pohl, președintele asociației actorilor din Berlin, carele primise bucuros, în urma întreprinderii comitetului, a se pune în ajutorul bursierului Societății noastre. Dlui Pohl datorim viuă recunoștință pentru interesul arătat cauzei Societății noastre.

În semestrul al doilea al anului școlar trecut, comitetul a dat un ajutor și dlui George Stoica, de naștere din Tohanul-vechiu, absolvent al școlii comerciale superioare din Brașov, un talentat declamator și un scriitor bine cunoscut și apreciat, ca să studieze în București la conservatorul de declamație și anume, numai pentru acel timp, fără a luă angajamente pentru viitor. Dl G. Stoica s'a înscris, din cauza înaintării timpului, numai ca elev extraordinar al conservatorului.

Comitetul, în baza hotărârii adunării generale trecute, a anunțat și decernarea unui premiu de cor. 500.— pentru cea mai bună piesă originală — de preferit aceea, care tractează subiect din viața noastră românească — dintre cari se vor prezentă până la 2/15 iulie a. c.

Avem bucuria a ve comunică, că la concursul publicat s'au prezentat până la terminul dat, 2/15 a. c. 8 (opt) piese și anume:

1. Ireparabilul, piesă originală, 5 acte, prosă.
2. Prapastie, dramă 3 acte și un tablou.

3. Sergentul Cartușiu, comedie 2 acte.

4. Nabădăile Magnetismului, provocat, farsa 3 acte.

5. Figura Neagră sau Lupta între cei obișnuiți și obișnuiții, episod istoric, tragedie 5 acte.

6. Pinteza Viteazul, dramă istorică, 3 acte și 1 tablou.

7. Lichele, piesă dramatică în 2 acte.

8. Apărătorul dreptății, dramă în 5 acte.

După termin au mai sosit 3 piese. Cu două din ele nu ne-am ocupat, ci le-am retrimis autorilor; cu una inse da, fiind că ni s'a cerut a ne ocupă de ea, și dacă nu o considerăm la premiu.

Piosele acestea s'au trimis mai intiu dlor: Ilarie Chendi și Ștefan Iosif spre cenzurare și opinare. Dlor ne-au și comunicat părerile depuse în o dare de seamă detaiată. Acum se studiază lucrările și de ceilalți membrii ai comisiunii cenzurătoare și anume de dnii I. Vulcan, V. Goldiș și dr. I. Blaga. În scurtă vreme vom fi în măsură a aduce hotărâre în chestiunea aceasta.

Din piesele prezentate, două au fost de la scriitorii de la noi și celelalte din România; din cele sosite după termin, una a fost de la un autor din patrie și 2 din România.

Dacă impulsul la această producție literară dramatică a fost dat de acel premiu, destul de neînsemnat, Societatea noastră trebuie să fie satisfăcută, mai ales că până acum în această materie spiritul poetic de la noi a produs prea puțin. Sigur producția literară nu are a se atribui atât impulsului material al premiului, ci mai mult spiritului moral deșteptat de Societate.

Comitetul a fost în stare a executa, în parte, și concludul adunării generale din anul trecut, despre înființarea unei biblioteci a Societății, în care să se adune tot ce s'a tipărit la noi, în cărți, în materie de literatură dramatică română cu scopul, să se cetească toate și din ele să se compună un repertor de piese sănetoase în folosul teatrului de diletanți. S'au procurat cărți și broșuri compactate în 133 de volume, originale și traduceri. Anul acesta a trecut cu procurarea și cu compactarea cărților și n'a remas destulă vreme, ca să se și cetească toate. Începutul s'a făcut inse. Secretarul a luat asupra sa această sarcină. Un canon de repertor este chemat a răspunde unei mari trebuințe culturale-artistice impuse de împrejurările vieții noastre și a deveni de mare ajutor mișcării teatrale cultivătoare de moravuri bune.

Despre mișcarea teatrală din anul 1903 s'a publicat și în anuarul apărut acum, cel despre gestiunea anului trecut, de secretarul Societății, datele obișnuite precum și aprecierea întemeiată pe constatările făcute. Se învederează, că mișcarea teatrală, condusă de diletanți, din an în an ia proporții tot mai mari la poporul nostru, la orașe și la sate. Societățile și Reuniunile culturale și de cântări, corurile și în multe locuri bărbați singuratici s'au făcut apostolii însuflețiți ai Thaliei române. Asupra acestor probleme frumoase, și de mare importanță pentru desvoltarea neamului nostru ne simțim îndemnați a stăruî cu toată tăria ca să fie înțeleasă și în urmăre să i se dea atențiunea cuvenită în toate părțile, de fruntașii și conducătorii poporului nostru, la orașe și la sate. Problema aceasta pe lângă aceea că face să se inactiveze silințele clasei culte pentru

promovarea și lățirea culturii și artei la poporul nostru, mai e chemată și a concentra pe conducătorii și factorii inteligenți la cultul armonios al vieții sociale, atât de necesare întru satisfacerea diferitelor datorințe culturale, ce ne incumbă.

Societatea dispune cu sfârșitul lui iunie, anul acesta de o avere de 349.002.54 cor.

Aveea s'a sporit cu 17.693.07. Date speciale despre starea averii și administrarea ei, precum și despre socotelile anului se găsesc în raportul cassarului. Aveea se află depusă și acum tot la Filiala Albina din Brașov, care ne-o ține în depozit gratuit, în urma cererii ce s'a făcut către direcțiunea institutului în baza hotărârii adunării generale din anul trecut.

Comitetul a eliberat toate diplomele membrilor fondatori și pe viață înscrși de la ultima adunare generală încoaci și anume *membrilor fondatori*:

1. „Sebeșana“ institut de credit și economii în S. Sebeș.
2. Virginia I. Drăgan, născută de Athanasievici, S. Sebeș.
3. Dr. Ioan Elecheș, medic S. Sebeș.
4. „Vlădeasa“ institut de credit și economii în B.-Hunyad

și *membrilor pe viață*:

1. Iancu Candrea, comerciant în S. Sebeș.
2. Dr. Liviu Bran de Lemenyi, avocat în Sibiu.
3. Comuna politică „Lanerăm“.
4. Virgil Șotropa, profesor în Năsăud.
5. Petru Banda, major în pensiune în Karlsbad.
6. Pantilimon Lucața, căpitan în pensiune în Sibiu.
7. Ghenadie Bogoevici, secretarul fondului Gozsdu în Budapesta.

Societatea a avut în anul acesta 97 membrii fondatori, 65 vii și 32 morți; 86 pe viață 58 vii și 28 morți; 171 ordinari și 53 ajutători. În decursul anului din urmă s'au înscris din nou 4 membrii fondatori și 7 pe viață. Resultatul însuflețirii clasei noastre culte, în privința aceasta e mulțumitor, căci el denotă un interes destul de viu al clasei noastre culte de a jertfi și sume mai mari pe altarul Thaliei române. Nu ne poate mulțumi înse numărul membrilor ordinari. Numărul de 171 este prea de tot neînsemnat, în raport cu ce reprezentăm. Avem motiv a ne plânge în privința aceasta. Membrii ajutători se înscriu mai exclusiv numai la ocazia adunărilor generale. Rar se dă să înregistrăm pe vr'un bărbat de încredere ori pe vre-un alt sprijinitor administrându-ne câte ceva ca colectă din cercul de cunoscători.

Am avut durerea a luă la cunoștință anul acesta moartea membrului pe viață Ilie Curescu, fost președinte al comunității de avere din Caransebeș.

Comitetul a ținut în decursul anului trecut 12 sedințe, în cari a rezolvit afacerile curente și s'a ocupat de tot ce s'au găsit necesar și potrivit pentru promovarea scopului Societății.

Bărbații de încredere ai comitetului au cultivat interesul către scopul Societății în cercul cât și-au putut radiă influența lor.

Di dr. George Dobrin din Lugos ne-a prezentat un raport, în care pe lângă informațiunea despre activitatea sa din decursul anului, ne indică mai multe mesuri de luat în vederea promovării scopului Societății și a dezvoltării culturale a poporului nos-

tru cu ajutorul artei dramatice. Comitetul luând cu părere de bine și mulțumită act de frumosul raport al dlui dr. Dobrin, își rezervă a supune propunerile prezentate la o apreciere specială în anul procsim de gestiune.

În săptămânile trecute a apărut și anuarul despre gestiunea anului 1902/3, al VII-lea până acum, pe 10 coli tipar din tipografia A. Mureșan în Brașov și s'a espedat deja tuturor membrilor, bărbaților distinși, unor biblioteci, redacțiunilor de ziare și reviste, precum și celor mai multe Reuniuni și Societăți, cari au aranjat reprezentațiuni teatrale.

În fine comunicăm, că cu acest an ni s'a încheiat ciclul de 3 ani pentru cari am fost onorați de Societate cu conducerea afacerilor. Aducem cu aceasta ocaziune cea mai viuă mulțumită on. Societății pentru încrederea și onoarea ce ni s'a acordat prin mandatul de acum 3 ani, și totdeodată depunem prin aceasta mandatul iarăș în mâinile onoratei Societăți.

Ne mai rugăm, ca onorata adunare generală, apreciind cele cuprinse în acest raport și cenzurând socotelile despre mișcarea cassei în decursul anului de gestiune expirat cu 31 iunie, să binevoiască:

1. A luă acest raport, precum și raportul cassarului la cunoștință.
2. A exprima condolența pentru membrul reposat în anul din urmă.
3. A da comitetului și cassarului absolutoriul pentru gestiunea anului 1903/4.
4. A primi budgetul prezentat și
5. A îndeplini alegerea comitetului pe un nou period de 3 ani.

Brașov din ședința comitetului Societății pentru fond de teatru român, ținută la 12/25 august 1904.

Virgil Onițiu
vicepresident.

Dr. Iosif Blaga
secretar.

ADUNAREA DIN BRAD.

Succesul.

Societatea pentru fond de teatru român iarăș a avut zile de naltă serbătoare. Adunarea sa generală ținută în Brad la 28 și 29 august n. a atins unul din succesele cele mai strălucite în viața acestei Societăți.

Tot ce Zarandul de odinioară are mai distins s'a intrunit în zilele aceste la Brad ca sub steagul Thaliei Române să-și dea concursul la respândirea și întărirea cultului național.

A fost o naltă plăcere a vedea numărul impo-

sant de mare al celor intruniți și a asistă la entuziasmul nemărginit care se resfătă în ochii tuturor. Entuziasmul acesta s'a manifestat atât prin animația și interesul mare, cu care tot publicul a petrecut discursurile, cât și prin resultatul material care a atins sume încă neobținute la adunările generale ale Societății.

Și dacă comitetul Societății poate să se simtă fericit, că a ridicat nivelul literar al adunării la un grad care ne face onoare tuturor: apoi frații zarandani și în deosebi comitetul aranjator al festivităților poate fi mândru, că succesul nu numai a întrecut toate așteptările, dar de apururea va servi ca

un model pentru toate centrele pe unde Societatea își va purta în viitor steagul.

În resumat succesul se exprimă astfel: un rezultat intelectual și moral înalt și un profit material de peste 5200 cor.

Onoare tuturor cari s-au dat concursul la obținerea acestui mare succes.

Primirea comitetului.

Șirul festivităților s'a început sâmbătă la 14/27 august seara la 7 prin primirea la gară a comitetului și a oaspeților sosiți cu trenul de către Arad.

De și timpul nu eră favorabil, căci dase o ploaie, un public mare așteptă la gară sosirea trenului, care a fost întâmpinat cu aclamațiuni.

După ce toți s'au dat jos, Rds. dn protopresbiter Vasile Damian în calitate de președinte al comitetului aranjator a adresat președintelui o caldă salutare, întimpinând Societatea, comitetul ei și pe toți cei sosiți cu dragoste frățească.

La aceste cuvinte bine simțite, a răspuns președintele Iosif Vulcan, mulțumind și în numele colegilor sei din comitet, precum și în numele numeroșilor oaspeți sosiți, pentru primirea călduroasă ce li se face.

Apoi șirul de trăsurile s'a pus în mișcare și oaspeții au fost conduși la cvartirele lor.

Seara de cunoștință.

Peste o oră și jumătate cu toții ne-am întrunit în sala „Otelului Central“ la obicinuita seară de cunoștință.

Lumea multă care s'a întrunit indică din capul locului că adunarea din ziua următoare are să fie mare. Ceea ce în deosebi am observat cu plăcere, a fost numărul mare de dame.

Societatea la escelenta muzică a lui Ghințu din Abrud s'a petrecut foarte vesel până târziu.

Toasturi au fost doue: unul rostit de dl Ștefan Albu prin care a salutat Societatea întrunită în Brad, — și altul pronunțat de președintele Iosif Vulcan, care a tâlcuit bucuria societății că a putut să vină în acest centru cultural, spre a primi nouă încurajări la realizarea idealului ce a scris pe steagul seu.

La biserică.

Duminecă, în ziua de Sântă Mărie, tot publicul s'a întrunit la orele 10 la biserică, unde se adunase atâta popor că o mare parte n'a putut să încapă.

Serviciul divin a fost celebrat de Rds. protopresbiter Vasile Damian, cu asistență de mai mulți preoți.

La fine pontificantul a ținut o cuvântare prin care a esplicat credincioșilor însemnătatea acestei zile, atât pentru biserică, cât și pentru cultura națională, și îndemnând pe toți să ia parte la adunarea ce se ține tocmăi acuma la Brad și să contribuie cu obolul lor pentru promovarea mărețului scop ce urmărește Societatea fondului de teatru.

Prima ședință.

După serviciul divin tot publicul s'a dus în spațioasa sală de gimnastică a gimnaziului, decorată cu crengi verzi. Un public mare și frumos acesta, care îți făcea bucuria cea mai mare și ale cărui podoabe erau damele multe și frumoase.

La orele 11¹/₂ președintele Iosif Vulcan deschise adunarea cu discursul pe care îl publicăm în numărul trecut, întrerupt adeseori de aclamațiuni și acoperit cu aplause entuziaste.

Apoi a luat cuvântul dl profesor dr. P. Oprișa și în numele zarandanilor a salutat adunarea prin un discurs avântat și cald, exprimând bucuria lor că pot găzdui Societatea la dânsii.

În numele Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român a salutat adunarea dl director gimnazial Grigore Părău.

Președintele a răspuns fiecărui salut, mulțumind pentru salutarea călduroasă.

Notari ai adunării s'au aclamat dnii Vasile Goldiș și dr. Vasile Blaga.

Înainte d'a trece la ordinea zilei, de nou a luat cuvântul președintele Iosif Vulcan și a adus devotamentul datorit memoriei lui dr. Iosif Hodoș, fost fruntaș al zarandanilor și fost prim-președinte al Societății pentru fond de teatru român. Panegiricul ce a pronunțat se află publicat în numărul acesta al foii noastre. Acela a produs o profundă emoțiune.

Trecând la ordinea zilei, s'a prezentat raportul general al comitetului, care s'a predat pentru cenzurarea unei comisiuni compuse în persoanele dlor: Dr. V. Branice, Vasile Damian, Șt. Albu, N. Hențu și dr. Ioan Radu.

Apoi s'a prezentat raportul casierului și s'a predat spre cenzurare unei comisiuni compuse din dnii: dr. G. Dobrin, Petru Rimbaș, Nicolae Borza, dr. Grozda, Ioan German.

Comisiunea pentru înscriere de membrii noi s'a ales astfel: dnii dr. I. Pap, Al. Draia, dr. P. Oprișa, dr. I. David, Ad. Damian.

După aceste președintele anunță că s'au înscris patru conferențieri și anume dnii: E. Hodoș, „Suvenirii de la școala din Brad“, — dr. P. Oprișa, „Înființarea gimnaziului din Brad“, — dr. I. Blaga, „Despre gust“, — dr. Val. Branice, „Biserica și teatrul.“

Președintele dă cuvântul dlui P. Oprișa care își citește interesanța și valoroasa lucrare în mijlocul unei atențiuni generale.

Terminând, președintele îi mulțumii pentru plăcerea făcută, felicitându-l călduros, ca pe primul care a scris istoricul gimnaziului.

Fiind deja 2 ore după miezăzi, președintele a încheiat ședința primă, anunțând a doua pe ziua următoare la orele 9 dimineața.

Banchetul.

La orele 3 s'a început banchetul în sala „Otelului Central“.

Trei mese lungi și una în cruceș au fost ocupate de publicul cel mai distins, dame și domni.

Muzica lui Ghințu din Abrud a delectat publicul cu cele mai frumoase melodii românești.

Primul toast a fost închinat de președintele pentru Maj. Sa regele apostolic Francisc Iosif I și toată casa domnitoare. Protopresbiterul Vasile Damian a ridicat pocalul în sănătatea președintelui. Vicepreședintele Virgil Onițiu, accentuând însemnătatea acestor adunări, a tostat pentru comitetul aranjator. Directorul Grigore Părău pentru comitetul Societății. Membrul comitetului, adv. Ungurianu, răspunzând, a închinat pentru stăruința d'a răspândi lumina și întărirea materială. Au mai vorbit

dnii V. Goldiș, dr. I. Suci, Boneu și alții. Un intermezzo interesant a oferit toastul dlui P. Călcianariu, avocat în Orșova, care a zis să arătăm și prin fapte interesarea noastră de înaintarea culturii naționale și a făcut apel la toți bărbații să contribuie câte o coroană pentru scopul acesta. Apoi a luat în mână o farfurie și a colectat pe la toate mesele, adunând 74 coroane.

Expoziția.

La orele 5 s'a deschis expoziția de țesături și lucruri de mână țerânești din Zarand în salele din etaj ale gimnaziului, aranjată de damele române din Brad, cari au binevoit a da publicului numeros și informațiunile cerute.

Expoziția a oferit o priveliște foarte plăcută. Ea a arătat destoinicia țerancelor noastre într'un fel foarte ingenios. Obiectele expuse au atras în deosebi interesarea damelor, cari le-a și studiat din fir în păr.

Cu multă mulțumire sufletească părăsirăm locul unde ne închinăram geniului artistic al țerancelor noastre.

Concertul și teatrul.

Seara la orele 8 o alta desfășurare se oferă publicului. Concertul și reprezentația teatrală.

Întiiu corul studenților, sub conducerea dirigintului dl Stoia, a cântat trei compoziții de Vidu.

Apoi s'a jucat drama „Aur“ în patru acte de dna Constanța Hodoș. Piesa a oferit deosebit interes prin faptul că acțiunea se petrece tocmai în Zarand și autoarea, astăzi domiciliată la București, este o fiică a Zarandului.

Reprezentăția a reușit foarte bine. Diletanții au jucat surprinzător de frumos. Dșoara R. Costin a atins înălțimi dramatice mișcătoare; dșoara A. Damian, cu multă simțire, a fost de tot amabilă; dșoara O. Ometa a avut succese neobișnuite la diletanți, cari i-au stârnit aplauze bine meritate; bine a fost și dșoara M. Cristea în micul seu rol.

Dintre bărbați în locul prim avem să punem pe dl F. Bontescu, al cărui joc ar fi făcut onoare și unui artist. Asemenea laudă merită și dl dr. I. Radu, care a reprezentat toate părțile rolului seu cu multă pătrundere. Dl C. Albu, sentimental, ș-a interpretat rolul cu multă simțire. Ceilalți diletanți, dnii I. Damian, A. Damian, I. Bârna, S. Jula și în deosebi dl M. Stoia au completat bine succesul general.

În fine bursierul Societății, dl Z. Bârșan, a declamat cu mult talent trei poezii cunoscute.

Apoi s'au întins mese și publicul a petrecut împreună până târziu după miezul nopții.

Sedința a doua.

Luni în 16/29 august s'a ținut a doua sedință a adunării generale.

Întiiu dl V. Goldiș a cetit lucrarea dlui E. Hodoș: „Suvenir de la școala din Brad“ o schiță de impresiuni foarte drăguțe care a ținut publicul în continuă ilaritate. Președintele a trimis autorului în numele adunării mulțumiri călduroase pentru momentele plăcute ce a produs. Lucrarea se va publica în foaia noastră.

Apoi dl dr. Iosif Blaga a cetit lucrarea sa „Despre gust“ o lucrare plină de erudițiune prezentată în formă ușoară. Președintele a felicitat pe dis-

tinsul conferențiar pentru instructiva sa lucrare care a contribuit atât de mult la ridicarea nivelului literar al adunării. Și lucrarea aceasta se va publica în „Familia.“

Dl dr. V. Branișce a renunțat la cetirea lucrării dsale, care asemenea se va publica în foaia noastră.

Trecând la ordinea zilei: s'a cetit raportul comisiunii alese pentru cenzurarea aceluia; precum și raportul cassarului și acela al comisiunii cenzurătoare. Și s'au votat absolutoriu și mulțumită comitetului și cassarului.

Raportul comisiunii pentru înscriere de membrii noi a produs entuziasmul cel mai mare, căci s'au înscris 12 membrii fondatori cu câte 200 cor., 21 membrii pe viață cu câte 100 cor., vr'o 50 membri ordinari cu taxa de 10 coroane pe an și o mulțime de membri ajutatori, încassându-se 5200 cor. Dar rezultatul acesta încă nu este definitiv, căci listele nu s'au înapoiat toate. Se sperează că suma finală va fi de 6000 cor. Un rezultat acesta care a zguduit toate inimele și a produs un entuziasm nemărginit.

Între membrii noi fondatori se află și Pr. SSA episcopul I. I. Papp al Aradului. Vii aclamațiuni la cetirea numelui fiecăruia.

Înainte d'a trece la alegerea noului comitet al Societății, președintele declară în numele dlor E. Ungurianu și N. Petra-Petrescu, că nu mai pot să primească realegerea. Primindu-se renunțarea, li s'a votat mulțumită și noul comitet s'a compus astfel: președinte Iosif Vulcan, vicepreședinte Virgil Onițiu, secretar dr. Iosif Blaga, cassar dr. Nicolau Vecerdea, membrii George Dima, Vasile Goldiș și dr. George Dobrin.

La invitarea inteligenței române din Recițamontană, s'a decis ca viitoarea adunare generală a Societății în anul 1905 să se țină în Recițamontană.

Dl Virgil Onițiu a cetit depeșele de felicitare sosite la adunare.

Verificători ai procesului verbal s'au ales dnii: Vasile Damian, P. Oprișă și dr. I. Radu.

În fine președintele mulțumi pentru buna primire și splendidul concurs dat; iar Rds. dn protopresbiter aducând omagii Societății, adunarea s'a închis.

Balul.

Seara la orele 9 o lume imensă a umplut sala Otelului Central, la bal. Erau atât de mulți, că abia se putea juca.

Iată lista damelor:

Doamnele: Vulcan, Onițiu, Goldiș, Popovici (Ciaba,) Marcuș (Giula,) Damian, Oprișă, dr. Radu, dr. Pap, M. Bogdan, E. Faur (Cristior,) Maria Titu (Ceheu,) Vict. Todoran (Cuneciu,) Eug. Cristea (Bozești,) Elena Bașa (Lunca,) Maria Lazar, Luisa Sabo, Maria Bulza, Ometa, Sus. Costin, Ana Costea, Maria Crișan (Seleuș,) I. Felea (Valea-Brad,) M. Florea (Rișca,) Ar. Secăreanu (Băița,) D. Man (Ilie,) Sofia Rus (București,) Maria Oțel, Bagoly, Stoia, Părău, Joldea (Hălmagiu,) Robu (Hălmăgel,) Krasznay, T. German, Tombuș, Drăgan (Băița,) Stănila (Ribița,) Pop (Ormindea,) Fraia (Cristior,) Grădina (Romos,) vād. P. Papp (Beins,) Condor (Călățele,) Indrieș (Boița-Sibiiu,) Rimbaș, Boneu, vād. Șerban (Deva.)

Domnișoarele: Damian, Costin, Lucreția Mu-

reșan (Beins,) P. Dan, Drăgan, Aurelia Adamovici (Baia,) Putici, M. Popovici (Nadăș,) Cossina, Leuca (Pâncota,) Cristea (Bozești,) Maria Crișan (Seleuș,) Aurelia, Nina și Gizela Papp (Beins,) M. Roșca (Seliște,) R. Muțiu, Săcărean (Băița,) V. Popovici (F. Vârșand,) Stanciu, Butean (Beins,) Delia Berar (Bran,) Aurelia Costea, Agata Ardelean (Deva,) Ileana Degheraș (Cristior,) Ecat. Copos (Dobra,) Maria Popa, Iosefina Popa (Tătăreni,) Victoria Laslo, Euf. Timbruș, Olivia Adamovici, Maria Golda, Felea (Valea-Brad.)

Balul a tinut până dimineața la 5.

Mese.

În aceste zile de serbătoare inteligența română din Brad a avut o mulțime de oaspeți și în toate familiile fruntașe s'au dat mese.

Comitetul Societății a fost poftit luni la ospitala masă a dlui protopresbiter *Vasile Damian*, iar marți la aceea a dlui profesor dr. *P. Oprișa*, împreună cu alți oaspeți, unde au serbătorit vesel mărețul eveniment cultural, la a cărui aranjare tocmai acești bărbați au avut partea leului.

Excursiuni.

Marți la 17/30 august s'au făcut doue delicioase excursiuni.

Una la Tebea la Goronul lui Horia, de unde societatea s'a dus la Baia-de-Criș și au făcut vizite la unii fruntași de acolo.

Alta după miezăzi la grandiosul stabiliment de băi de aur a societății germane „12 apostoli” la Ruda, unde am fost invitați de directorul dl *Mening*, care a avut extrema amabilitate a conduce însuș toată societatea în stabilimentul impozant și unic în toată Europa.

Tabloul comemorativ.

Mercuri înainte de miezăzi membri comitetului și oaspeții remași încă în Brad, s'au fotografiat împreună drept suvenir a acestor zile neuitate.

Apoi au plecat toți acasă cu cele mai înalte impresiuni de fericire.

Onoare Bradului!

LITERATURĂ.

O nouă lucrare a dlui *N. Iorga*. Dl. *N. Iorga* a cetit în ședința publică a Academiei Române de la 2/15 iulie, când s'a serbat memoria lui Ștefan-cel-Mare, un memoriu, care s'a publicat apoi în Analele acestei instituții. Dsa a reproduces acest memoriu, fără note, în o broșură tipărită la „Minerva” în București. Titlul broșurei este „Ștefan-cel-Mare și Mihaiu Viteazul, ca întemeietorii bisericii Românilor din Ardeal”. Autorul în conformitate cu ceea ce a susținut și pân' acuma, arată că Ștefan-cel-Mare a făcut cea dintâi mănăstire românească pe pământul Ardealului, pe Someș, mai jos de Dej. Ea se numi mănăstirea Vadului, după satul Vad, care și el își ia numele de la un vad pe apa Someșului (ungurește satul se chiamă Colottov-Vad) adică mănăstirea Vadului. El i-a dat un păstor românesc, care

dimpreună cu urmașii sei au atârnat de Moldova, au fost aleși de Domn, hirotoniți de mitropolitul Moldovei și recomandați de scrisori domnești către puterile din Ardeal. — Mihaiu Viteazul a întemeiat în Belgrad (Alba-Iulia) mitropolie română și-i făcând dani întinse. Până atunci, scrie dsa, nu fusese măcar episcopi români în Bălgrad. — Pe coperta volumului o ilustrație înfățișează pe Ștefan-cel-Mare și Mihaiu-Viteazul ținând doue biserici, reprezentând episcopia și mitropolia întemeiate de ei în Ardeal. — Prețul 50 bani.

Călindarul săptămânei.

Ziua sept.	Călindarul vechiu	Călind nou
Dum. 14 d.	Rus. v. 5; Ev. iav. III; Ev. lit. Mat. c. 22,	2-14
Duminică 22	M. Agnolie	4 Rosalia
Luni 23	M. Lup	5 Victoria
Marți 24	M. Eutih	6 Beata
Mercuri 25	*S. m. Ap. Bart.	7 Regina
Joi 26	M. Adrian	8 (?) N. Mariei
Vineri 27	C. P. Pimen	9 Gorgonie
Sâmbătă 28	P. Mosie Etiopol	10 Pulcheria

Proprietar, redactor responsabil și editor
IOSIF VULCAN. (STRADA ALDĂS NR. 14/296 b.)

O cumpănă de casă gratuit.

Din cauza imbulzeli mari de mărfuri în magazinul meu, furnizez cu prețuri fabuloase de ieftine

mărfurile mele de argint

mexican și anume:

- 6 cuțite de masă
- 6 furcițe
- 6 lingure
- 12 lingure de cafea
- 6 cuțite de desert
- 6 furcițe „ ”
- 1 lingură de scos supă
- 1 „ ” „ ” țapte
- 2 elegante feșnice de salon

**46 bucăți la olaltă numai cu 6 florini
50 cruceri.**

Afară de aceste fiecare cumpărător primește ca dar gratuit și cu garanță o cumpănă de casă de o putere de 12¹/₂ ch.

Argintul de Mexico este un metal alb și din lăuntru, pentru a cărei calitate primesc garanță pe 25 ani. Expedarea se face sau trimițându-se banii înainte sau cu rambursă postală din magazinul european.

Auffenberg József

Budapest VI, Huszár-utza 6/F sz.

Pentru 5 coroane

trimit 4¹/₂ chile (cam 50 de bucăți) de

SĂPUN DE TOALETĂ

din flori de trandafir, lilie, iorgovan, viorele, rezeda, iazmin și lacrimioare. După primirea banilor sau cu rambursă postală, expediază

AUFFENBERG JÓZSEF

Budapest VI, Huszár-uteza 6/F sz.

4-12